

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики**

**Людмила Магдисюк
Антоній Мельник**

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

*Методичні рекомендації до курсу
«ПАТОПСИХОЛОГІЯ»*

Луцьк – 2025

УДК 159.9-053.6/.81:316.36

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 5 від 15 січня 2025 р.)*

Рецензенти:

Пастрик Т. В. – доктор психологічних наук, доцент, КЗВО «Волинський медичний інститут» Волинської обласної ради

Мітлош А. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та клінічної психології.

Магдисюк Л. І., Мельник А. П. Методичні рекомендації до курсу «Патопсихологія» / Людмила Іванівна Магдисюк, Антоній Петрович Мельник – Луцьк. – 2025. – 27 с.

У методичних рекомендаціях містяться основні положення теоретичних засад патопсихології, що можуть бути широко використані для професійної підготовки майбутніх фахівців психології.

У методичних рекомендаціях уміщені загальні вимоги до підготовки студентів із дисципліни, плани лекційних занять що містять структурований теоретичний матеріал, який відображає високий науковий рівень новітньої проблематики та практичну значущість психології.

Методичні вказівки рекомендуються студентам факультету психології спеціальностей «Психологія» та «Практична психологія» кваліфікаційного рівня «Бакалавр» і повністю відповідають навчальній програмі з дисципліни.

УДК 159.9-053.6/.81:316.36

© ВНУ імені Лесі Українки, 2025

© Магдисюк Л.І., Мельник А.П. 2025

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. АНОТАЦІЯ КУРСУ	4
3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ	7
5. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ	8
6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ	11
7. ПРАКТИЧНІ РОБОТИ	13
8. ТЕСТИ	17
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	23

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Психологія, практична Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий
		Лекції 24 год.
		Практичні 20 год.
		Лабораторні 20 год.
		Самостійна робота 48 год.
		Консультації 8 год.
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

ППП: Мельник Антоній Петрович

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада: доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: мобільний телефон +380972141624;

електронна адреса antonij_m@ukr.net

Дні занять _____

Консультації з освітнього компонента проводяться протягом семестру. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Курс спрямовано на вивчення та набуття майбутніми психологами знань щодо ролі психічних факторів у виникненні, протікання, лікування та попередженні психічних захворювань. Також на набуття майбутніми психологами знань щодо основних видів та закономірностей порушення психічної діяльності при різних типах психічних і соматичних захворювань, а також формування умінь аналізу симптомів і синдромів розладів психічної діяльності.

2. Пререквізити

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального циклу підготовки : Біологія та Анатомія людини; Загальна психологія; Психологія пізнавальних процесів; Психофізіологія.

3. Мета і завдання навчального освітнього компонента

Метою викладання освітнього компонента «Патопсихологія» є засвоєння системи психологічних знань про структуру порушень психічної діяльності особистості та закономірності її розпаду в співставленні з нормою.

Основними завданнями освітнього компонента «Патопсихологія» є: ознайомлення студентів – психологів з порушеннями пізнавальної діяльності, патопсихологією особистості; систематизація основних теоретичних понять та категорій дисципліни; розвиток у студентах вміння робити психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії з особами, які мають відхилення у психічному розвитку; вивчення питання про співвідношення розвитку і розпаду психіки; навчання діагностичних підходів у патопсихології і психіатрії; засвоєння даних про стан особистості з психічними відхиленнями, її пізнавальної діяльності, емоційно – вольової сфери, особистості в цілому.

Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІНТ):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації заходів раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лабор.	Самост. роб.	консультації	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Методологічні основи патопсихології. Розлади психічних процесів							
Тема 1. Вступ у патопсихологію. Загальні положення патопсихології, як науки.	15	4	2	2	6	1	КР
Тема 2. Історія розвитку поглядів на патопсихологію та її лікування. Історія розвитку патопсихології. Загальне уявлення про найбільш поширені психічні захворювання.	15	4	2	2	6	1	КР
Тема 3. Порушення пам'яті. Розлади інтелекту.	15	2	4	2	6	1	КР

Тема 4. Порушення відчуття, сприймання, уваги, мислення та мовлення.	15	2	2	4	6	1	КР
Разом за змістовим модулем 1	60	12	10	10	24	4	КР
Змістовий модуль 2. Види розладів психіки. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку.							
Тема 5. Порушення емоційної сфери. Вольові порушення.	15	4	2	2	6	1	КР
Тема 6. Розлади свідомості та розлади особистості.	15	2	2	4	6	1	КР
Тема 7. Патологічний розвиток як фактор девіантної поведінки.	15	2	4	2	6	1	КР
Тема 8. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей. Сучасні методи психологічної корекції та консультування.	15	4	2	2	6	1	КР
Разом за змістовим модулем 2	60	12	10	10	24	4	КР
Усього годин	120	24	20	20	48	8	КР

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

Завдання

№ з/п	Тема
1	Закономірності нормального розвитку і патології: середньостатистична норма, функціональна норма, ідеальна норма.
2	Сутність феномену порушення розвитку: онтогенез, дизонтогенез, загальний недорозвиток, затриманий розвиток, пошкоджений розвиток, дефіцитарний розвиток, викривлений розвиток,

	дисгармонійний розвиток.
3	Експериментальні методики в патопсихологічних дослідженнях.
4	Співвідношення теорії та результатів емпіричних досліджень у патопсихології.
5	Основні принципи психологічного обстеження дітей із порушеннями: пам'яті, інтелекту, уваги, сприймання, мислення та мовлення, емоційної сфери.
6	Вимоги до підбирання методичного інструментарію для обстеження дитини із порушеннями: пам'яті, інтелекту, уваги, сприймання, мислення та мовлення, емоційної сфери..
7	Дослідження порушення уваги.
8	Дослідження рівня мислення і протікання процесів мислення за методиками: «Закономірності числового ряду»; «Абстрактне мислення»; «Прості аналогії», «Складні аналогії»; «Порівняння понять», «Виділення суттєвих ознак»; «Виключення зайвого»; складання картинок із відрізків А. Бернштейна; дослідження рівня процесів узагальнення В. Блейхера.
9	Дослідження емоційно – вольових порушень за методиками: опитувальник САН; «Шкала самооцінки» Ч. Д. Спілбергера; «Особистісна шкала проявів тривоги" У. Тейлора.
10	Дослідження невротичних порушень за допомогою опитувальника САН, «Шкали самооцінки» Ч. Д. Спілбергера, «Особистісної шкали проявів тривоги» У. Тейлора, тесту Роршаха.
11	Діагностика мотивації поведінки і діяльності особистості.
12	Тривалі розлади, які розпочинаються у дитинстві: аутизм; розумова відсталість.
13	Прийоми та методи психокорекційної роботи з дітьми, які мають порушення мовлення.
14	Комплексні заходів з метою корекції мовленнєвих порушень на ранніх етапах дизонтогенезу.
15	Розробка плану і змісту бесід із батьками, які виховують дитину з порушеннями: пам'яті, інтелекту, уваги, сприймання, мислення та мовлення, емоційної сфери, з метою первинної психопрофілактики і психологічної корекції.
16	Основні прийоми психологічної підтримки дитини шкільного віку, яка має стійкі порушення мовлення.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;

- виконання модульних контрольних завдань;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях;

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при необхідності виконання певних завдань, передбачених навчальною дисципліною);
- порушення дисципліни;
- списування та плагіат.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному і лабораторному занятті за результатами виконання лабораторних робіт та усних відповідей студентів із тем, що вивчаються на практичних і лабораторних заняттях.

Оцінка практичної та лабораторної роботи залежить від якості виконання усіх завдань, оформлення, висновків. За практичний вид діяльності студент може максимально отримати 20 балів (за кожне практичне заняття – 10. Два модулі по 10 балів кожен.). За лабораторний вид діяльності студент може максимально отримати 10 балів (за кожне лабораторне заняття – 10 балів). Загалом, за всі якісно виконані завдання (практичних – 24 і лабораторних – 24) можна отримати 30 балів. Бал виводиться на основі середньостатистичного показника за всі заняття. Окремо оцінюється виконанням студентами ІНДЗ та самостійної роботи роботи, максимально 10 балів.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту самостійного завдання, виступів на практичних (семінарських) заняттях, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом. Максимальна кількість балів за поточний контроль становить **40 балів**.

Проміжний модульний контроль. Змістовий модуль 1 та змістовий модуль 2 завершуються контрольними роботами, що передбачають відповіді на поставлені питання. Загальна максимальна кількість балів: за виконання МКР 1 та МКР 2 студент максимально може отримати **60 балів**.

Загальна сума балів визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність, проміжний модульний контроль (модульні зрізи) й самостійну роботу. Максимальна кількість балів, які студент може набрати за результатами оцінювання всіх видів навчальної діяльності, дорівнює **100**.

Оцінка з дисципліни виставляється за національною шкалою, за 100-бальною системою та за шкалою ECTS.

Екзамен – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, ІНДЗ, модульних контрольних робіт.

Екзамен виставляється за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни, та отримав не менше 60 балів. Якщо підсумкова оцінка (бали) з дисципліни є сумою підсумкових модульних оцінок та становить не менше 60 балів, то, за згодою студента, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни.

Складання екзамену можливе у випадках:

- екзамен, як обов'язкова форма підсумкового контролю передбачена робочою програмою освітнього компонента;
- за бажанням студента підвищити рейтинг.

При цьому бали, набрані студентом за результатами модульних контрольних робіт анулюються.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);

- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

V. Підсумковий контроль

На іспит виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Форма проведення іспиту – усний екзамен.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ З ОК Патопсихологія

1. Предмет і завдання патопсихології.
2. Назвіть принципи патопсихологічних досліджень.
3. Значення патопсихологічних досліджень.
4. Розкрийте суть психічної патології.
5. Поясніть зв'язок патопсихології з іншими науками.
6. Опишіть коротко історію розвитку поглядів на патологію та її лікування.
7. Екзорцизм.
8. Опишіть історію розвитку поглядів на патологію та її лікування в Україні.
9. Причини виникнення психічних розладів.
10. Коротко опишіть найбільш поширені психічні захворювання.
11. Поясніть поняття «норма» і «патологія».
12. Охарактеризуйте розлади пам'яті.
13. Корсаківський амнестичний синдром.
14. Охарактеризуйте розлади інтелекту.
15. Клінічні варіанти олігофренії.
16. Охарактеризуйте розлади відчуттів.
17. Охарактеризуйте розлади сприймання.
18. Загальна характеристика галюцинацій.
19. порушення сприймання часу.
20. Охарактеризуйте розлади уваги.
21. Охарактеризуйте розлади мислення.
22. Формальні розлади мислення.
23. Маячні ідеї.
24. Охарактеризуйте розлади мовлення.
25. Охарактеризуйте розлади емоційної сфери.
26. Види фобій.
27. Охарактеризуйте розлади волі.
28. Дайте порівняльну характеристику вольових якостей особистості.
29. Назвіть основні розлади потягу.
30. Розлади психомоторики.
31. Дайте загальну характеристику свідомості, ознак порушень свідомості та самосвідомості.
32. Дайте порівняльну характеристику основних розладів свідомості.
33. Охарактеризуйте основні розлади свідомості.
34. Поясніть суть порушення опосередкованості та ієрархії мотивів особистості.
35. Поясніть суть розладу особистості: порушення смислоутворення та

підконтрольності поведінки.

36. Розкрийте суть девіантної поведінки та назвіть її основні види.
37. Назвіть основні форми вияву девіантної поведінки.
38. Розкрийте суть делінквентної поведінки.
39. Розкрийте суть адиктивної поведінки.
40. Розкрийте суть девіацій, обумовлених гіперздібностями людини.
41. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.
42. Розкрийте особливості патопсихологічного обстеження психічних процесів дітей шкільного віку.
43. Розкрийте мету консультативно–корекційної роботи.
44. Розкрийте суть та специфіку застосування індивідуальної психологічної корекції.
45. Розкрийте суть та специфіку застосування групової психологічної корекції.
46. Розкрийте суть та специфіку застосування психотерапії.
47. Розкрийте суть і специфіку застосування аутогенного тренування.
48. Опишіть способи взаємодії індивіда з реальністю.
49. Поясніть особливості проведення бесіди з дітьми.
50. Назвіть основні методики при дослідженні пам'яті.
51. Поясніть суть розумової відсталості.
52. Поясніть суть психопатії.
53. Охарактеризуйте особливості епілепсії.
54. Охарактеризуйте особливості неврозу.
55. Поясніть суть розладів афектів: патологічний афект, страх, тривога.
56. Афективні синдроми.
57. Наведіть приклад формування патологічно зміненої потреби.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 4

Шкала

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ (ПРАКТИЧНІ РОБОТИ)

ПРАКТИЧНА РОБОТА 1

ТЕМА 1 ПРЕДМЕТ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПАТОПСИХОЛОГІЇ

1. Патопсихологія як галузь психологічної науки.
2. Предмет патопсихології.
3. Завдання патопсихології.
4. Взаємозв'язки патопсихології з іншими дисциплінами.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 2

ТЕМА 2. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПАТОПСИХОЛОГІЇ

1. Основні завдання психодіагностичного напрямку досліджень у патопсихології. Отримання даних для діагностики.
2. Психокорекційний напрям досліджень у патопсихології. Дослідження динаміки психічних порушень
3. Участь в експертній роботі Ситуаційні завдання.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 3

ТЕМА 3. НОРМА ТА ПАТОЛОГІЯ З ПОГЛЯДУ РІЗНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

1. Поняття й основний зміст поняття «норма»
2. Норма та патологія з погляду різних психологічних шкіл
3. Концепція психологічної «норми» Е. Фромма.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 4

ТЕМА 4. ПАТОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ: ОСНОВНІ МЕТОДИ ТА ПРИНЦИПИ

1. Специфіка патопсихологічного експерименту
2. Принципи побудови патопсихологічного експерименту
3. Основні вимоги до змісту та проведення патопсихологічного дослідження
4. Психологічний висновок і рекомендації для його складання
5. Прийоми та методи патопсихологічної діагностики

ПРАКТИЧНА РОБОТА 5

ТЕМА 5. ОСНОВНІ ФОРМИ РОБОТИ ПСИХОЛОГА В МЕДИЧНИХ УСТАНОВАХ

1. Психодіагностика та психотерапія в діяльності психолога
2. Психогігієна, психопрофілактика та реабілітація в клініці
3. Психологічна реабілітація осіб з різними видами травматизації

ПРАКТИЧНА РОБОТА 6

ТЕМА 6. ПСИХІЧНІ ПОРУШЕННЯ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕМА 6. ПОРУШЕННЯ СВІДОМОСТІ, САМОСВІДОМОСТІ, УВАГИ ТА ВІДЧУТТЯ

1. Свідомість та її розлади
2. Розлади самосвідомості
3. Розлади уваги
4. Порухення відчуття

ПРАКТИЧНА РОБОТА 7

ТЕМА 7. ПАТОЛОГІЯ СПРИЙНЯТТЯ

1. Клінічна та психологічна феноменологія порушень сприйняття
2. Психологічні механізми порушень сприйняття
3. Психологія особистісного компоненту сприйняття

ПРАКТИЧНА РОБОТА 8

ТЕМА 8. ПОРУШЕННЯ ПАМ'ЯТІ ТА ІНТЕЛЕКТУ

1. Психологічні механізми порушення пам'яті
2. Співвідношення порушень пам'яті
3. Безпосередня та опосередкована пам'ять і порушення співвідношень за різних хвороб
4. Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті
5. Проблема інтелекту

ПРАКТИЧНА РОБОТА 9

ТЕМА 9. РОЗЛАДИ МИСЛЕННЯ

1. Психологічні механізми порушення мислення
2. Клінічна феноменологія розладів мислення
3. Психологічні теорії механізмів мислення
4. Психоаналітичні теорії механізмів мислення

ПРАКТИЧНА РОБОТА 10

ТЕМА 10. РОЗЛАДИ МОВЛЕННЯ

1. Функції мовлення
2. Порухення мовлення
3. Розлади мовлення
4. Порухення вимовної функції
5. Порухення ритму мовлення

6. Порушення комунікативної функції мовлення

ПРАКТИЧНА РОБОТА 11

ТЕМА 11. ПОРУШЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ТА ПОТЯГІВ

1. Поняття «емоції» та їх розлади
2. Розлади вольової сфери
3. Розлади потягу
4. Розлади психомоторики

ПРАКТИЧНА РОБОТА 12

ТЕМА 12. СОМАТОГЕННІ ПОРУШЕННЯ ПСИХІКИ

1. Астенічний синдром
2. Депресивні розлади
3. Іпохондричний розлад
4. Афективні розлади настрою

ПРАКТИЧНА РОБОТА 13

ТЕМА 13. ОРГАНІЧНІ ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ

1. Хвороба Альцгеймера
2. Судинна деменція
3. Мультиінфарктна деменція
4. Субкортикальна судинна деменція
5. Хвороба Піка
6. Деменція в разі хвороби Паркінсона
7. Деменція в разі епілепсії

ПРАКТИЧНА РОБОТА 14

ТЕМА 14. ФУНКЦІОНАЛЬНІ РОЗЛАДИ ПСИХІКИ

1. Невротичні психогенні реакції
2. Панічні розлади
3. Розлади адаптації

ПРАКТИЧНА РОБОТА 15

ТЕМА 15. НЕВРОЗИ (НЕВРОТИЧНІ РОЗЛАДИ)

1. Характеристика невротичних розладів
2. Основні групи клінічної симптоматики неврозів
3. Розлади інших психічних функцій у разі неврозів
4. Неврастенія
5. Інші специфічні невротичні розлади.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 16

ТЕМА 16. РЕАКТИВНІ ТА ПОСТСТРЕСОВІ ПСИХОЗИ

1. Реактивні психози. Їх види
2. Затяжні психогенні психози
3. ПТСР. Стрес як психологічна травма
4. Типи реакцій гострого стресу
5. Рівні реабілітації ПТСР

ПРАКТИЧНА РОБОТА 17

ТЕМА 17. ПСИХОСОМАТИЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

1. Поняття «психосоматичні розлади». Чинники дії
2. Прихована депресія та її варіанти
3. Основні клінічні форми прихованої депресії

ПРАКТИЧНА РОБОТА 18

ТЕМА 18. КОМПЛЕКСНИЙ ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД

1. Загальна характеристика ПТСР
2. Походження ПТСР і його чинники
3. Емоційні регресії. Симптоми
4. Реабілітація. Практична робота
5. Наслідки розладу

ТЕСТИ

1. Характеристиками якого з нижче наведених розладів є такі симптоми: серцебиття, поколювання в руках і ногах, задишка, сильне потовиділення, відчуття жару і холоду, біль у грудях, слабкість:

- а) **панічного розладу;**
- б) **обсесивно-компульсивного розладу;**
- в) **стресового розладу.**

2. Психічне захворювання, яке виникає в життєвій ситуації, що різко змінилась як важка реакція особистості на цю ситуацію, має назву:

- а) психоз;
- б) **невроз;**
- в) епілепсія;
- г) шизофренія;
- д) психопатія.

3. Хронічне психічне захворювання, основною характеристикою якого є судорожні випадки, має назву:

- а) аутизм;
- б) **епілепсія;**
- в) маніакально-депресивний психоз;
- г) шизофренія.

4. Ускладненість впізнавання предметів, звуків має назву:

- а) ілюзії;
- б) галюцинації;
- в) **агнозії;**
- г) псевдогалюцинації.

5. Хибні сприймання, за яких людина бачить образи, предмети, яких немає, чує звуки, яких немає, відчуває запахи, яких у дійсності немає, мають назву:

- а) ілюзії;
- б) **галюцинації;**
- в) агнозії;
- г) псевдогалюцинації.

6. Порушення пам'яті на поточні події, при якому зберігається пам'ять на події минулого, — це:

- а) **корсаківський синдром;**
- б) амнезія;
- в) прогресуюча амнезія;
- г) правильної відповіді немає.

7. Криптомнезії — це:

а) обмани пам'яті, при яких нездатність закарбовувати події і відтворювати їх приводить до відтворення видуманих подій, яких не було

б) порушення хронології в пам'яті, при якому окремі події минулого переносяться в теперішнє;

в) розлади пам'яті, при яких хворий присвоює собі чужі думки, дії.

8. Конфабуляції — це:

а) обмани пам'яті, при яких нездатність закарбовувати події і відтворювати їх приводить до відтворення видуманих подій, яких не було;

б) порушення хронології у пам'яті, при якому окремі події минулого переносяться у теперішнє;

в) розлади пам'яті, при яких хворий присвоює собі чужі думки, дії.

9. Псевдоремінісценції — це:

а) обмани пам'яті, при яких нездатність закарбовувати події і відтворювати їх приводить до відтворення видуманих подій, яких не було;

б) порушення хронології у пам'яті, при якому окремі події минулого переносяться у теперішнє;

в) розлади пам'яті, при яких хворий присвоює собі чужі думки, дії.

10. Патологія мислення, яка проявляється як тенденція до непродуктивних багатослівних міркувань, має назву:

а) порушення мотиваційного компоненту мислення;

б) порушення критичності мислення;

в) різноплановість мислення;

г) резонерство.

11. Порушення мислення, яке полягає в «напливі думок», «вихрі ідей», збільшенні кількості асоціацій за одиницю часу, що супроводжуються зміною мовлення хворого, виникає нападаподібно і мимовільно, має назву:

а) прискорення мислення;

б) «стрибки ідей»;

в) сповільнення мислення;

г) ментизм.

12. Порушення мислення, яке проявляється у «закупорці думок», «обриві думок», раптовій зупинці, перерві асоціативного процесу, має назву:

а) вербігерация;

б) інкогеренція;

в) ментизм;

г) шперрунг.

13. Розлад мислення, при якому відзначається стереотипне повторення окремих слів чи складів, має назву:

а) шперрунг;

б) беззв'язність;

в) інкогеренція;

г) вербігерація.

14.Алекситимія характеризується:

а) утрудненням чи нездатністю точно описати власні емоційні переживання;

б) втратою людиною відчуття радості, задоволення;

в) одночасним існуванням протилежних почуттів;

г) відчуттям напруженого очікування нещастя, що насувається.

15.Дромоманія — один з видів порушення вольової сфери, що характеризується:

а) патологічною тягою красти непотрібні даній людині предмети;

б) патологічною тягою до підпалів;

в) патологічною тягою до запоїв;

г) патологічною тягою до бродяжництва.

16.Гіпобулія— розлад рухово-вольової сфери, який характеризується:

а) руховою розгальмованістю;

б) руховою загальмованістю (ступор);

в) частим, ритмічним повторенням одних і тих самих рухів;

г) раптовими, бездумними актами без достатньої критичної оцінки.

17.Пригнічений стан, який характеризується тугою, спадом сил, дуже низькою самооцінкою, почуттям провини, — це:

а) депресія;

б) манія;

в) афективний розлад.

18.Який вид порушення свідомості характеризується напливами яскравих уявлень, уривків, спогадів, хибною орієнтацією у часі і просторі:

а) деліріозний стан свідомості;

б) онейроїдний стан свідомості;

в) сутінковий стан свідомості;

г) псевдодеменція?

19.Яку назву має психічний розлад, що характеризується прагненням до максимальної худоби і втрати маси тіла:

а) нервова анорексія;

б) нервова булімія?

20.Яку назву має психічний розлад особистості, що характеризується недовірою і підозрілим ставлення до інших людей:

а) параноїдний розлад особистості;

б) шизоїдний розлад особистості;

в) шизотипний розлад особистості?

21.Яку назву має розлад особистості, що характеризується систематичним

ігноруванням та порушенням прав інших людей:

- а) **асоціальний розлад особистості;**
- б) пограничний розлад особистості;
- в) істеричний розлад особистості?

22. Яку назву має розлад особистості, який характеризується перебільшенням думки про себе, прагненням викликати захоплення і відсутністю емпатії:

- а) унікаючий розлад особистості;
- б) **нарцисичний розлад особистості;**
- в) залежний розлад особистості;
- г) obsесивно-компульсивний розлад.

23. Виділяють усі нижче наведені типи девіантної поведінки, за винятком:

- а) **кримінальної;**
- б) делінквентної;
- в) адиктивної;
- г) на базі гіперздібностей;
- д) психопатологічної.

24. Делінквентна поведінка — один з типів девіантної поведінки, що характеризується:

- а) діями, що тягнуть за собою кримінальне покарання;
- б) прагненням до відходу від реальності шляхом прийому деяких речовин чи постійною фіксацією уваги на певних видах діяльності, що спрямоване на розвиток і підтримання інтенсивних емоцій;
- в) дисгармонійністю рис характеру;
- г) ігноруванням реальності, що зумовлене гіперздібностями людини.

25. Виділяють усі нижче наведені порушення взаємодії індивіда з реальністю, за винятком:

- а) пристосування;
- б) **протистояння;**
- в) хворобливе пристосування;
- г) втеча;
- д) ігнорування.

26. Одна з форм девіантної поведінки з формуванням прагнення до втечі від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану називається:

- а) кримінальною;
- б) делінквентною;
- в) **адиктивною;**
- г) патохарактерологічною;
- д) психопатологічною.

27. Феномен «спраги гострих відчуттів» є типовим для:

- а) кримінальної поведінки;

- б) адиктивної поведінки;
- в) делінквентної поведінки;**
- г) патохарактерологічної поведінки;
- д) психопатологічної поведінки.

28. На думку Н.Пезешкіана, існують усі наведені нижче типи «втечі від реальності», за винятком:

- а) втечі в тіло;
- б) втечі в фантазії;
- в) втечі в контакти та самотність;
- г) втечі в сексуальність;**
- д) втечі в роботу

29. Основою девіантної поведінки при патохарактерологічному типі є:

- а) психопатологічні симптоми;
- б) психопатологічні синдроми;
- в) девіації характеру (акцентуації і психопатії);**
- г) патологія характеру, пов'язана з психічним захворюванням;
- д) патологія особистості, пов'язана з психічним захворюванням.

30. Спроба самогубства, яка не закінчується смертю, має назву:

- а) суїцид;
- б) парасуїцид.**

31. До якого типу людей, які цілеспрямовано прагнуть покласти край своєму існуванню, належить людина, яка відчуває подвійні почуття щодо можливості власної смерті навіть у момент здійснення спроби самогубства:

- а) шукач смерті;
- б) ініціатор смерті;
- в) заперечувач смерті;
- г) гравець зі смертю?**

32. До якого типу людей, які цілеспрямовано прагнуть покласти край своєму існуванню, належить людина, яка здійснює спробу самогубства, оскільки вважає, що процес помирання уже розпочався і що вона просто прискорює свою смерть:

- а) шукач смерті;
- б) ініціатор смерті;**
- в) заперечувач смерті;
- г) гравець зі смертю?

33. До якого типу належить самогубство, що здійснюється людьми, які цілеспрямовано приносять своє життя в жертву суспільному благу:

- а) егоїстичний суїцид;
- б) альтруїстичний суїцид;**

в) суїцид на ґрунті аномії?

34. Суїцидальна поведінка, пов'язана з кризовими ситуаціями у житті та особистими трагедіями, називається:

- а) психогенною;
- б) егоїстичною;
- в) альтруїстичною;
- г) аномічною.

35. Інформування клієнта є істотним методом психологічної допомоги при:

- а) психологічному консультуванні;
- б) психологічній корекції;
- в) психотерапії.

36. Переведення одного виду «енергії» (наприклад, сексуальної) в інший з формуванням заміщуючої діяльності, називається:

- а) витісненням;
- б) сублімацією;
- в) проекцією;
- г) переносом.

37. Логотерапія — це:

- а) сугестивна психотерапія;
- б) психотерапія за допомогою пошуку втраченого сенсу буття;
- в) метод лікування заїкання;
- г) метод корекції мовлення;
- д) метод глибинного психоаналізу.

38. Тест, у якому досліджуваний повинен інтерпретувати нечіткі стимульні матеріали чи реагувати на них, має назву:

- а) проєктивний;
- б) особистісний;
- в) психофізіологічний.

39. Методика спостереження за поведінкою, у якій лікарі-клініцисти і дослідники-психологи спостерігають людей у їх повсякденній обстановці, має назву:

- а) природне спостереження;
- б) формалізоване спостереження;
- в) самоспостереження.

40. Найскладнішим видом психологічної допомоги, за якого відбуваються глибокі особистісні зміни, є:

- а) консультування;
- б) корекція;
- в) психотерапія.

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Богдашина О.Б. Аутизм: визначення і діагностика. Донецьк: Либідь, 1999.
2. Боголюбська А. Залежності та шляхи їх подолання. *Психолог*. 2007. (№ 41). С. 25-28.
3. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями : навч. посіб. : Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
4. Вітенко І. С. Медична психологія: підручник. Київ : Здоров'я, 2007. 208 с.
5. Грицюк І.М., Магдисюк Л.І. Психологічний супровід та консультування сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями розвитку (системний підхід). *Перспективи та інновації науки. Електронний журнал*. 2022. <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/download/1149/1146>
6. Дучимінська Т. І., Магдисюк Л. І. Особливості психодіагностики рівня схильності до стресу у медичних працівників. *Перспективи та інновації науки. Електронний журнал. Серія «Психологія»*, 2022. № 7 (12). С. 575-582.
7. Зейгарник Б. В. Патопсихологія: навч. посібн. [для студ. внз] Київ : Главник, 2010. 364 с.
8. Зінченко С. М. Медична психологія. Розділ «Девіантна поведінка»: Навч. посібник. Київ, 2006. 108 с.
9. Зінченко С. М. Медична психологія. Розділ «Сексологія та сексопатологія»: Навч. посібник. К.: Екмо, 2005. 62 с.
10. Зінченко С. М. Специфічні розлади здібностей дитини до навчання. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 9. С. 63-66.
11. Зінченко С. М., Злагодух В. В. Специфічні розлади здібностей дитини до навчання. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 8. С. 48-51.
12. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку в роботі педагога (вчителя, вихователя): навч. посіб. [2-ге вид.]. Київ : Каравела, 2010. 248 с.
13. Кондратенко Л., Прищепа О. Технологія попередження дисграфії. Київ: Главник, 2005. 96 с.
14. Конопляста С. Ю. Логопсихологія: навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 298 с.
15. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини. Луцьк : РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 316 с.
16. Кузнецов В. М., Чернявський В. М. Психіатрія: Навчальний посібник. Київ: Здоров'я, 1993. 344 с.
17. Магдисюк Л. І. Особливості шлюбно-сімейних стосунків у залежності від подружнього стажу: діагностика та консультування: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 188 с.
18. Магдисюк Л. І., Павлова Б. В., Гнатойко І. В. Медико-психологічне консультування осіб з серцево-судинними захворюваннями. *Психологія: реальність і перспективи*. Рівне: РДГУ, 2020. С. 144–149.
19. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 332 с.

20. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Психологія життєвих криз: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 292 с.
21. Максименко С. Д. Медична психологія. Вінниця: Нова Книга, 2008. 520 с.
22. Максимова Н. Ю. Основи дитячої патопсихології. Київ : Главник, 2008.
23. Максимова Н. Ю. Патопсихологія підліткового віку. Київ : Главник, 2008. 192 с.
24. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки: [навч. посібник] Київ: Либідь, 2011.
25. Мартинюк І. А. Патопсихологія Київ : Центр учбової літ-ри, 2008. 208с.
26. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Іванюк В.П., 2013. 68 с.
27. Мельник А. П. Особливості прояву дромоманії у підлітків з неблагополучних сімей. *Конференція за результатами Українсько-Канадського проекту «Молодь за здоров'я»*. Київ, 2005.
28. Мішиєв В.Д. Сучасні депресивні розлади: [керівництво для лікарів] / В.Д. Мішиєв. Львів: Видавництво Мс. 2004.
29. Мушкевич М. І. Особливості діагностичної роботи з дітьми з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Психологія*. Том 14. 2009. Вип. 5. С. 64-70.
30. Мушкевич М. І. Особливості пізнавальної сфери дітей з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги. *Психологічні перспективи*. 2010. Вип. 15. С. 140-150.
31. Мушкевич М. І. Особливості психічного розвитку аутичної дитини. *Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць ВДУ імені Лесі Українки*. Луцьк, 2007. С. 208-214.
32. Мушкевич М. І. Психолого-педагогічні особливості соціалізації аутичної дитини. *Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України : за ред. С. Д. Максименка*. Т. X, част. 1. Київ, 2008. С. 306–315.
33. Мушкевич М. І. Психопрофілактична робота при уродженій і набутій патології. Актуальні питання супроводу дітей з особливими потребами: медичні, психологічні, педагогічні аспекти. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції з циклу «Сучасні підходи інтеграції та соціалізації дітей з особливими потребами». Луцьк, 2006. С. 11–15.
34. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи: навчально-методичний посібник. За ред. В. Ю. Мартинюка, С. М. Зінченко. Київ : Інтермед, 2005. 416 с.
35. Роюк С. Є. Особливості мислення дітей дошкільного віку із вадами слуху. *Психологічні перспективи*. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. Вип. 15. С. 174–182.
36. Сила дихання: психологічні засоби відновлення: навч.-метод. посіб. / Л. І. Магдисюк та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 120 с.
37. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних

працівників. За заг. ред. А. І. Капської, І. М. Мінчук, С. В. Товстоухової. Київ, 2000. 260 с.

38. Федоренко Р.П., Коширець В.В., Шкарлатюк К.І. Особливості психологічної реабілітації військовослужбовців із суїцидальною поведінкою, детермінованою сімейною ситуацією. *Наукові перспективи*. № 8 (26), 2022. С. 408-421.

39. Хлівна Л. М. Використання психодіагностичних засобів у консультативній роботі з тривожними школярами. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. Київ : 2004, Т. VI, випуск 1. С.319–332.

40. Хорні К. Невроз та особистісне зростання. Боротьба за особистісне зростання. Київ, 2022.

41. Шкарлатюк К.І. Патопсихологія: методичні рекомендації до курсу «Патопсихологія». Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 30 с.

42. Mahdysiuk L., Fedorenko R., Melnyk A., Zameliuk M., Patuta B. Analysis of socio-psychological features adaptation children of internally displaced persons and their families, *Youth Voice Journal*, Great Britain: 2022. P. 1-21. ISSN (online): 2056-2969 (**Scopus**).

43. Mushkevych, M., Mushkevych, V., Fedorenko, R., Duchyminska, T. & Mahdysiuk, L. (2024). The Relationship Between the Adaptive Capabilities of the Individual and the Risk of Suicidal Behavior in Modern Youth, *Youth Voice Journal*, 14(3), 140-149, ISBN (ONLINE): 978-1-911634-82-9.

Навчально-методичне видання

**МАГДИСЮК ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА
МЕЛЬНИК АНТОНІЙ ПЕТРОВИЧ**

ПАТОПСИХОЛОГІЯ
Методичні рекомендації до курсу «ПАТОПСИХОЛОГІЯ»

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 10.01.2025. Формат 60×84 ¹/₁₆
Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,21. Зам. 9. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року